

AXBOROT NIMA VA UNING MANBALARI

*Andijon Davlat Pedagogika instituti
Aniq fanlar fakulteti Fizika va
Astronomiya yo'nalishi 1-bosqich
talabasi Ergasheva O'g'iloy Ne'matjon qizi*

Annotatsiya: Hozirgi kunda jamiyat hayotining deyarli barcha sohalarini, shu jumladan ta'limning rivojlanishini mediasiz tasavvur qilish qiyin. Jamiyatda axborotlarni ng mazmunini ham nazorat qilish amalda qiyin bōlib bormoqda. Axborotning bunday tarzda tartibsiz berilishi ta'sirida o'quvchining mustaqil ravishda tafakkur qilish muammosi uning qarashlarini, qadriyatlarini shakllanish masalalari, shuningdek, o'quvchi ongida axborot olamini tartibga solish yo'llarini izlash, axborot bilan muomala qilishning yangi usul va kōnikmalari tizimini ishlab chiqish va shakllantirishni taqozo etmoqda. Hozirgi kunda bu shiddat bilan, yashin tezligida rivojlanayotgan axborotdan tōg'ri foydalanish kerak.

Kalit sōzlar: axborot tushunchasi, media, axborot manbalari, jamiyat, axborot savodxonligi, iste'molchi, axborot tushunchasi, jurnallar.

Kirish: Mamlakatimizda axborot kommunikasiya texnologiyalarining shiddat bilan rivojlanishi fuqarolarga jahon hamjamiyati tomonidan tōplangan ma'lumot va axborotlarni cheksiz ravishda olish imkoniyatini bermoqda. Biz oladigan va foydalanadigan axborotning sifati bizning hayotiy tanlovimizga, ijtimoiy-siyosiy faoliyatimizga katta ta'sir kōrsatmoqda.

«Axborot» atamasi kōplab tavsifga ega bōlib, u ma'lumotlar, tadqiqot jarayonida olingan bilimlar, tajriba yoki tahsil olish, shuningdek, signal yoki belgilarni anglatishi mumkin. Oddiy qilib aytganda, axborot—bu tōplangan, qayta ishlangan va izohlangan, foydalanish uchun qulay bōlgan kōrinishda taqdim etiladigan ma'lumotlardir.

Adabiyotlar taxlili: O'tmishda mazkur tushuncha ortida odamlar tomonidan bir-biriga og'zaki, yozma va boshqa usulda beriladigan ma'lumotlar tushunilgan. Keng ma'noda axborot ta'rifi kibernetika fanida keltirilgan. Uning asoschisi Norbert Vinerning yozishicha, «axborot—bu biz unga va uning bizning hissiyotlarimizga moslashuvchi, tashqi dunyodan olingan mazmun tavsifidir».

Axborot tushunchasiga juda kōp olimlar tomonidan turlicha ta'riflar berilgan:

Axborot—«bizni o'zgartiradigan »tushuncha (Stafford Beer, 1979).

Axborot—bu«insonning ongiga yetib boradigan va uning bilimni oshiradigan» tushuncha (Blokdjik and Blokdjik, 1937) .

«Axborot—bu uni oladiganlar uchun ma'noga ega shall fall keltirilgan va joriy yoki keyingi harakatlar yoki qarorlar uchun haqiqiy yohud potensial qiymatga ega ma'lumotlar»(Davis and Olsen, 1984).

Natija va mulohaza: Bugungi kunda axborot materiallarining, kontent va resurslarning haddan tashqari keng va turli-tuman tōplami mavjud, ayniqsa Internetda, ularning aniqligi, ishonchliligi va qiymati turlicha. Bundan tashqari, bu ma'lumotlar turli shakllarda (math, tasvir, statistik ma'lumotlar, elektron yoki bosma shaklda) mavjud bōlib, ularni onlayn baza, portal, virtual va real kutubxona, hujjatlar tōplami, ma'lumotlar bazaar, arxivlar, muzeylar va boshqalar orqali olish mumkin.

Axborot manbasi, odatda, ijtimoiy ahamiyatga molik(ya'ni, keng ommaga qiziq va kerak bōlgan) axborotga ega bōlgan shaxs yoki tashuvchidir. Axborot manbalari an'anaviy (rasmiy manbalar, ya'ni hujjatlar, OAV materiallari, hukumat qarorlar, hayotning ōzi va h.k) va no an'anaviy(«ishonch telefonlari», ijtimoiy sog'lomlashtirish markazlari, ikkilamchi homashyo, mashina yuvish va yonilg'i quyish shahobchalari, bozorlar va h.k) ga ajratiladi.

Shuningdek, axborot manbalari uch toifaga bōlinadi.

Birlamchi manbalar—bu original manbalar bōlib, ular axborotni izohlamaydi. Bu tadqiqot hisobotlari, prays-varaqlar, nuts matnlari, elektron xabar large, original san'at asarlari, qōlyozmalar, fotosuratlar, kundaliklar, shaxsiy maktublar, og'zaki hikoya, intervyu yoki diplomatik hujjatlar bōlishi mumkin.

Ikkilamchi manbalar sifatida axborotni yetkazib beruvchilar maydonga chiqadi. Bu holatda axborot ōzgarishi, tahlil qilinishi yoki umumlashtirilishi mumkin(masalan, ilmiy kitoblar, jurnallar, tanqidiy tahlil yoki ma'lumotlar talking). Ikkilamchi manba muayyan soha yoki muayyan vaziyatdan kelib chiqqan holda belgilanishi mumkin.

Uchlamchi manbalar—bu tashkil etilgan va ōzida birlamchi hamda ikkilamchi manbalardagi axborotni qayta ishlab, ōzida mujassamlashgan(masalan, referatlar, bibliografiya, turli qōllanmalar, ensiklopediyalar, ma'lumotlar ba'zasi va h.k) manbalardir.

Xulosa: Hozirgi kunda axborot jadal rivojlanib borayotgan bir vaqtda, biz insonlar,bu bizga kelayotgan axborotlarni to'g'ri saqlash va ishlatishimizga chorlaydi. Bu axborot manbalaridan ko'plab ma'lumotlar olyapmiz. Va biz yoshlar axborotni to'g'ri talqin qilib o'rganishni bilishimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Media va axborot savodxonligi. Tuzuvchilar:B.Namazov, M. Fayziyeva, Sh. Sharofaddinov. Axborot va axborotlashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar tōplami. –T:Adolat,2008.–41-48b.
2. Viner I. Kibernetika I Obshestvenopoliticheskaya. 1958.